

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Sermones prestantissimi viri Roberti de Latio: ordinis
Minoru[m] sacre theologie professoris: pontificis
Aquinatis**

Caracciolo, Roberto

Lugd., Anno d[omi]ni. M.ccccxiiij. vi. no. Maij.

Feria quinta in cena domini: de baptismo. Sermo. lxxvij.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70607](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70607)

illa nō audiāt in parrochia: multo for-
 tius necessitas spūalis excusabit: q̄ vt
 dicēdū est: inest pplo cōmuni ad audien-
 dū v̄bū dei. Vnde tñ sunt oēs tā vi-
 ri q̄ mulieres: vt suos parrochianos
 reuerent: s̄ suetasq̄ faciāt oblatiōes:
 et cū eoz benedictiōe se trāsserāt cum
 adest legitima causa ad missas alibi
 audiēdū: imo laudarē si ip̄i p̄res sacer-
 dotes cū predicat̄ v̄buz dei ab aliquo
 famolo viro surgerēt bono mane: et ce-
 lebrata missa pp̄los suos admonerent
 vt cōsuerēt ad p̄dicatiōes: ip̄iq̄ p̄ bo-
 no exēplo vna cū illis idē facerent qm̄
 vt dicēdū est satis indigēt seculares di-
 rigi p̄ v̄bū dei in viā salutis. ¶ Tertio
 cōsiderem̄ missa deuotionē. Audiēda
 eten̄ est humiliter: reuerētē ac deuos-
 te. Sūt tñ multi q̄ dñ̄ missa celebratur
 ponūt se p̄pe os sacerdotis: p̄spicien-
 tes si de illo pasceres erant ac misce.
 Alij sacerdotem p̄ueniūt fortiter cla-
 mātes: Alia. i. ex cel̄b. Credo. et similia.
 Nā dñ̄ sacerdos facit pausas postq̄ di-
 cit̄ v̄bū dei et iustitū anteq̄ sequat̄.
 Et in v̄nū dñm̄ iesum̄ xpm̄. Et illi sub-
 murmurātes dicūt: Et in v̄nū dñm̄ et c.
 Multi adhuc nō curāt audire ea q̄ sa-
 cerdos in missa dicit: sed suas orōnes
 et officia genuflexi dicunt: qui tñ q̄ diu
 sacerdos alte loquit̄ aut cantat̄ astare
 debēt missa cū silētio et intente audire.
 vt d̄ de p̄sca. di. f. i. c. aplica. Qñ dō
 sacerdos secretas orōnes et canonē di-
 cit: tñ possunt et ip̄i dicere orationes
 et orare nō tñ cū strepitu faciēdo: pis-
 pis: pis: et turbādo mentē sacerdotis.
 Pleriq̄ etiā volūt audire missas q̄sdā
 peculiāres om̄issa pp̄ria missa diei do-
 minici aut festi p̄cepti: q̄ si sciēt̄ id fa-
 ciūt non excusant a pctō nisi audiant
 missam pp̄riā. Alij d̄: et de cele. mis. c.
 q̄dā. Quidā laicōz habēt in cōsuetudi-
 ne vt p̄ singulos dies audiāt euāgelij.
 In principio erat v̄bū et missas pecu-
 liāres: hoc est de sancta trinitate: et de
 sc̄tō michaelē: et ideo statutū est vt vl-
 terius hoc nō fiat nisi suo tpe. Et nū

aliquis velit propter reuerētā sancte
 trinitatis nō pro alia deuotione audi-
 re. Sed si voluerint vt misse sibi cāren-
 tur de eodē die missas audiant p̄ sala-
 te viuoz ac etiā defunctorum. hec ibi.
 Quare vt finem huic sermōi demus
 audiēde sunt misse cum omni māfue-
 tudine et feruore: qm̄ sic audientes cōs-
 sequuntur in hoc seculo dei grām et in
 futuro sempiternā glām: i. qua viuūt
 regnat de⁹ p̄ eterna sela sc̄loz. Amen.
 ¶ Feria quinta in cena dñi: de sacramē-
 to baptismat̄ p̄ quod efficiunt̄ hoies
 dei filij p̄mittentes in illo abrenun-
 ciare diabolo et eius p̄p̄is. Ser. lxxij.

Ni loq̄ ē nō v̄-

diget nisi vt pedes lauet̄:
 s̄ est mūdus tot⁹. Verba
 sunt redemptiōis nostrī
 Job. xij. et i euāgelio hodierno. Abul-
 ta debet esse mūdicia mēt̄is oib⁹ q̄ per
 sac̄m̄ baptismi regnati facti sūt p̄cia-
 pes et heredes celestis regni dñi iesu
 xpi. Per baptismū nāq̄ filij dei effici-
 mur. i. illo p̄mittētes abrenūciare p̄ia-
 bolo: et oib⁹ p̄p̄is ei⁹. vt notat̄ de p̄se.
 di. iij. c. p̄ma igit̄. et c. p̄mū iterogef.
 Qñ aut̄ pleriq̄ tanti bñficij in memo-
 res: oē cor suuz ad mūdāna atq̄ terre-
 na p̄uertūt p̄i p̄dētes nō solū repro-
 missam b̄ritudinē: verū etiā habitē di-
 gnitatē et grām p̄ baptismū: idcirco de
 ip̄o in p̄nti s̄mone aliqua discutiem⁹:
 vt intelligētes tāti sac̄i v̄tutē p̄minē-
 tiaz et sublimitatē conemur iuxta salua-
 tois nr̄i s̄nias in v̄bis allegatis p̄ the-
 mate lauare pedes. i. mēt̄is affectiōes
 mundare ab oī inq̄namento et turpitu-
 dine iordinati amoris cuiuscūq̄ boni
 creati. De ip̄o itaq̄ baptisinate locutu-
 rī tria mysteria p̄ponim⁹ declaranda.

Primum dicitur diffinitionis.

Secūm obligationis.

Tertium fructificationis.

Quid sit baptismus et de eius institu-
 tione ac materie determinatiōe: nec
 non et forme obseruatione. Caplin.

Rimū mysteriū de baptis-
mo declarādū dicitur diffi-
nitionis: in quo qd sit ba-
ptismus videamus. Et h
Dugo. li. ij. d. sacris. pre. vj.
c. ij. dicit: Baptism⁹ est aqua diluēdis
crimīnib⁹ scificata p verbū dei. Tñ cō-
ueniētiō: est diffinitio magrī q in. iij.
di. ij. ait: Baptism⁹ est ablutio corpis
exterior: scra sub forma prescripta ver-
borū. Scdm em̄ Ricb. sup presata diffi-
nitione duplex est materia baptismi. s.
remota: q̄ est aqua: ⁊ ppinqua que est
ablutio in aqua. Diffinitio ergo Dugo-
nis exprimit materiā remotā: ⁊ illa ma-
gistrī materiā ppinquā. Pro declara-
tione aut̄ clariorē hui⁹ partis tria ad-
huc de baptismo consideremus.

Primo eius institutionem.

Secūdo materie determinationem.

Tertio forme obseruationem.

Primo eius institutionem considere-
mus. qñ. s. baptism⁹ fuit institutus. Et
aliqui dixerūt q̄ fuit institut⁹ post re-
surrectionē qñ xp̄us dixit aplis Mar.
vlti. Eūtes docere oēs gētes baptizan-
tes eos in noīe patris ⁊ c. Alij autē di-
cūt q̄ fuit institut⁹ ab illo tpe quo xp̄s
ipm scificauit. Sed vt dicit Dama.
in. iij. li. c. f. Xps scificauit baptismū
qñ fuit baptizat⁹: ergo tñc fuit institu-
tus. ⁊ glo. sup illd Lu. ij. Jesu baptiza-
to ⁊ c. Baptizat⁹ inqt̄ est dñs mundari
nō indigēs: s̄ tactu munde carnis aqs
mundās vt vim habeāt abluēdi. Sed
Ricb. in. iij. di. ij. ar. v. q. f. di. q̄ xp̄us
baptismi sacm pmo instituendū insti-
nuauit. scdo instituit. tertio institutum
obseruari precepit. Primū fecit factoz
verbo. Facto qñ a iobe baptizat⁹ fuit
in q̄ baptismo insinuauit fore baptis-
mū in aqua sic. idū: q̄ ip̄e in aqua ba-
ptizatus fuit: in noīe trinitatis in quā
tum in suo baptismo apparuit psona
p̄ris i voce: ⁊ psona filij i carne: ⁊ pso-
na sp̄s sancti in colūbe specie: nec tñc
aliquā virtutē regenerandis contulit
aquis: nisi q̄ extrinse ordinata fuit q̄

ad hoc vt i ea institueret regeneratio-
nis sacm. Si tñ haberet illa aqua q̄
corpus eius tetigit seruari deberet in
maxima reuerētia ppter mūdissimā
⁊ sanctissimā carnē quē tetigit. Et
bo etiā insinuauit baptismū qñ Job.
ij. c. dixit Nicodemo: Nisi qs renatus
fuerit ex aqua ⁊ spiritu sancto nō pōt
introire in regnū dei. ¶ Secundo ip̄s
baptismū instituit qd̄ fecit factoz ⁊ ver-
bo. Facto qñ vt dicit Job. x. Baptizauit
p̄ discipulos suos qui de mandato ei⁹
baptizare ceperūt. Et vt dicit Nico.
de lyra sequēdo Aug. Primo ip̄e xp̄us ba-
ptizauit discipulos suos baptismo s̄
s. aqua ⁊ sp̄s sancto: qd̄ etiā ponit de
pse. distin. iij. c. qñ ab hierosolymis.
c. fl eos. Deinde x̄bo instituit qñ mlti
discipulos suos binos ad predicandū
⁊ baptizandū: de qua missione habet
Zucc. x. Tertio ip̄s institutū baptismū
obseruari precepit qñ post resurrectionē
nē dixit discipulis Mar. xij. Eūtes ⁊ c.
Sanct⁹ dō Tho. in. ij. pre. q. lvi. ar.
ij. di. q̄ baptism⁹ institut⁹ fuit añ passio-
nē xp̄i: sed necessitas vtendi hoc sacra-
mento iudicta fuit post passionem ⁊
resurrectionē. Tū q̄ in passioe xp̄i ter-
minata sunt figuralia sacramēta: quib⁹
succedit baptism⁹ ⁊ alia sacramēta
noue legis. Tū etiā q̄ per baptismū
cōfiguraf hō passionē ⁊ resurrectionē
xp̄i in quātum moīf peccator: ⁊ incipit
nouā iusticie vitā: ⁊ ideo oportuit xp̄i
pari prius ⁊ resurgere q̄ hōib⁹ indi-
ceret necessitas se configurandi morti
⁊ resurrectioni. Et h̄ apostoli baptismū
sent vt dictū est ante passiones xp̄i: in
fm Ricb. vbi. d. g. ij. adhuc non publi-
cabant baptismū vt necessariū ad salu-
tē: ⁊ lex nō obligat quousq̄ sit promul-
gata. ¶ Secdo considerem⁹ circa bap-
tismi materie determinationē. Est em̄ ba-
ptismi materia aqua vt ait Ricb. i. in.
di. iij. ar. iij. q. f. ⁊ oēs doctores tā theo-
logi q̄ canoniste: cōprehēdēdo sub
ablutionē: q̄ fit in ea: ⁊ loquēdo de ba-
ptismo fm q̄ distinguit q̄ baptismū san-

guinis & flammis: de quibz dicem? in
 sequenti mysterio. Ratio est fm Hugo.
 in li. de sacramētis: qz omne sacramen-
 tū similitudinē quandā habet ad ipam
 rē cui? est sacm. Aqua em̄ est representa-
 tiua effectū baptisimi et rōne nature &
 rōne vsus. Nā aq̄ est naturalr frigida:
 rōne cuius representat fomitis rep̄sio-
 nē. Est etiā naturalr humida humidiz-
 tare apta ad abluendū ratione cui? rez
 presentat a sordibus peccati purgatio-
 nem. Est etiam naturaliter diaphana
 et clara: rōne cuius representat gratie il-
 luminatiōē. Qz etiā quantū ad vsum
 est multū vtilis representat sacramētum
 baptisimi esse in effectu valde vtile. Et
 quia est ad habendū valde facilis rep̄-
 sentat sacramētū baptisimi esse quan-
 tū ad obseruantia facile. Et quia etiaz
 quantū ad vsum est multū cōmunis:
 representat sacramētū baptisimi quā-
 tum ad necessitatē esse cōe. Nec potest
 esse aliq̄ artificialis aqua materia bap-
 tisimi: sed naturalis tm̄: qz baptisimus
 institutus fuit sacramētū necessitatis
 quantū ad oēs. Et ideo xps ipm insti-
 tuere noluit nisi in aqua: que faciliter
 posset haberi: & cōmuniter ab oibz taz
 pauperibz q̄ diuitibz: qd non est verū
 de aliqua aqua nisi naturali. Et si dice-
 retur qz ignis esset cōueniens materia
 baptisimi: qm̄ fm Dionysius & Damas.
 habet vim illuminandi. Et Johannes
 baptista Mat. ij. p̄nunciāns xpi ba-
 ptisimum dicit: Ille vos baptizabit in
 sp̄s sancto r̄ igni. R̄ndet Tho. qz p̄pter
 rationes iam tactas aqua & non ignis
 est materia baptisimi. Dictū hō Johan-
 nis fm expositionem Hiero. refert ad
 sp̄s sanctū qui super discipulos in lin-
 guis igneis apparuit: vt dicit Act. ij.
 Vel per ignē potest itelligi tribulatio
 vt Lxxvj. dicit super Mattheū. quia
 tribulatio peccata purgat & cōcupiscē-
 tiā: quare ignis accipitur ibi metapho-
 rice. Qm̄ aut vt superius cōmemorau-
 imus materia propinqua baptisimi est
 ablutio in aqua. vñ baptizare in greco

tantum valet quantū lauare in latino.
 fm illud Judith. xij. Descēdebat in val-
 lē Bethulie & baptizabat se. Propter
 ea apud nōnullos de imersioe in aqua
 dubitatur: vtruz scilz sit necessaria: Et
 respōdet Tho. in. ij. parte. q. lxxj. art.
 vij. et Bon. parte. ij. ar. ij. q. ij. & Rich.
 in. iij. dif. ij. ar. iij. q. ij. qz quis tuti?
 sit baptizare per modū imersionis: qz
 hoc habet cōior vsus: pōt tñ baptisim?
 fieri per modū asperisionis vel p̄ modū
 effusiois. fm illud Ezech. xxxvj. Effun-
 dam super vos aquā mundā. Sic apli
 baptizauerunt tria milia hominū vna
 die: nō imergēdo: s; aspergēdo. Et bea-
 tus Laurēt? baptizauit Romanū es-
 fundēdo. Qm̄ ergo imineret necessitas
 vel p̄pter paucitatē aque: vel propter
 debilitatē ministri: qui nō pōt sustēta-
 re baptizandū: vel p̄pter dānū qd bap-
 ptizāndus ex imersioe timeret: & versilr
 dubitaret: pōt baptisimus sine imersio-
 ne celebrari: qz licz ablutio aque sit de
 necessitate sacramēti: mod? tñ ablutio-
 nis p̄ accidēs se habet ad sacm. Secū-
 dū hō Rich. vbi. s. cū totū corpus non
 posset abluī: abluenda est pars p̄ncipa-
 lior: vt caput: & maxime facies: qz in ea
 vigēt sensus. Tñ credo qz si caput pue-
 ri baptizaret aīq̄ pars corporis creat
 quod aliq̄ faciēdū est propter pericu-
 lum mortis: puer baptizat? est. Si hō
 manus vel pes abluatur anteq̄ aliqua
 pars alia appareat: volunt aliqui dice-
 re qz puer baptizatus esset: qz anima
 est in qualibet parte corporis tota. Et
 munius tñ tenetur qz de lege cōi non
 esset baptizat?: qz forte diuina pie-
 tas in tali casu vicem suppleat baptis-
 mi. et ideo semp qñ periculum mortis
 imminet: abluendū est illd de puero qd
 potest abluī: siue sit paruz siue sit mul-
 tum. hec Rich. Q Dubitatur adhuc a
 multis an imersio effusio vel asperio
 debeat esse vna vel trina. Et respōdent
 doctores superi? nominati: qz vnitaz
 vel multitudo imersionū nō est de sub-
 stātiā baptisimi: s; solū de bñ esse: ideo

Feria. V. in cena domini.

Vtrūq; licite fieri potest. l. et semel et ter
 immergere: quia vnica immersione si-
 gnificatur vnitas mortis xpi et vnitas
 diuinitatis. Per trinā aut immersionem
 significat tridū sepulture xpi: et etia
 trinitas personarū. Sed vt dicit Tho.
 vbi. s. art. viij. diuersis ex causis huius or-
 dinationes ecclesie qñq; institutus est
 vnus modus: qñq; alius: q; em̄ a prin-
 cipio nascentis ecclesie quidā de trini-
 tate male sentiebant xpm purū hoīem
 estimantes nec filiū dei dictū huius veri-
 tate nature: sed tm̄ ppter meritū eius
 quod precipue fuit in morte. Ideo nō
 baptizabant in noīe trinitatis: sed in
 configuratione mortis xpi: et vna imer-
 sione. Quod reprobātū fuit in primiti-
 ua ecclesia. statutūq; vt baptizaret in
 noīe patris et. et tunc immergendo: sicut
 p̄t̄ de conse. di. iij. c. postq̄ vos. et. c. si
 quis eps aut presbyter. et. c. de trina. et
 c. eodē modo. et. c. multi. Postmodum
 hō inoleuit quorūdā hereticorū et scis-
 maticorū error: q; huius Aug. super Job.
 male sentiebant de vnitate diuinitatis:
 ideo in detestationem erroris eorū fuit
 statutū in concilio toletano vt vna tm̄
 fieret imersio: sicut habet de conse. dist.
 iij. c. ppter vitandū. Sed cessante tali
 causa cōter obseruat in baptismo tri-
 na imersio: vt pōt colligi ex de baptis-
 mo et eius effectu. c. s. et ideo grauit̄ pec-
 caret aliter baptizans quasi ritū ecclesie
 non obseruans: nihilominus tm̄ esset ba-
 ptismus. Occurrit aut ppter dicta du-
 bitare circa talem casum. Quidam exi-
 stens sup pontē non potens h̄re aquā
 ad baptizandū puer: et verisim̄ timens
 eū cito moriturū intendēs puiderē sa-
 luti pueri: projicit eū in aquam cū intē-
 tione baptizandi proferens verba in q̄-
 bus cōstitit debita forma: postea puer
 euadit aliquo casu vtrū talis debeat re-
 putari baptizatus: Et aliquib; videtur
 q; sic: q; ibi concurrunt debita forma:
 debita materia: et debita itētio. Ricb.
 autem di. iij. quarti. ar. iij. casu. ij. te-
 net contrariū: qm̄ cum prima materia

baptismi sit absolutio i a qua: qd aqua
 abluit primo aqua cooperit i toto vel
 in parte: et postea discooperit. An pro-
 pter primū baptismū representat xpi ses-
 pulchra: et ppter scdm resurrectione
 Quis aut puer in casu p̄dicto p actum
 illi; q; ipm̄ picat in aquā immergat: nō
 tm̄ est actus ordinatus ex sui natura ad
 hoc vt puer abluat sed ad hoc vt sub-
 mergat. Et iō si aliquo casu puer extra
 hatur de aqua puer esset baptizatus:
 qm̄ illa imersio quātū fuit ex sui natu-
 ra nō ordinabat ad eleuationem pueri
 de aqua: s; ad submersionē. Tertio cir-
 ca baptismū cōsiderem; forte obserua-
 tionem. Est em̄ forma baptismi. Ego te
 baptizo in noīe patris et filij et sp̄s sancti.
 amen. vt h̄t ex de baptismo. c. s. Et
 vt dicūt doctores: nulli licet mutare illi
 quid quantū ad illud qd est de essentia
 forme: et si mutat nihil agit: vltra hoc
 culpa incurrit. Si aut aliqd qd p̄inet
 ad formā ex sola determinatione ecclesie
 mutat: nihilominus est sacrm̄: sed culpa
 incurrit. Vex ab aplis q; baptizabāt in
 noīe dñi iesu. vt h̄t Act. viij. nō fuit mu-
 tata forma quātū ad intellectu: q; i no-
 mine xpi tota trinitas intelligit: s; so-
 lum quātū ad vocē: nec hoc ipi potuerūt
 sent nisi ex familiari scilio sp̄s sancti.
 Et hoc fuit vt dicit Tho. vbi. s. art. vi.
 ad p̄mū ar. vt nomē xpi qd erat odio-
 sum iudeis et gentib; honorabile redder-
 et. Nec pōt dari baptismū dicēdo. In
 noīe trinitatis: nō exp̄mendo p̄sonas:
 nec in noīe vni; p̄sone nō exp̄mendo
 alias: qm̄ sacramēta habēt efficaciam
 ab institutione xpi: et iō si p̄mittat ali-
 quid eorū q; xps instituit circa aliqd sa-
 cramentū efficacia caret: nisi ex speciali
 dispensatione eius qui virtutem suam
 sacramētis nō alligauit. Xps aut instituit
 sacramētū baptismi vari cū inuo-
 catione trinitatis: et ideo quicqd dicit
 ad inuocationē plenā trinitatis tollit
 integritatē baptismi. Nec obstat q; in
 noīe vni; p̄sone intelligat alia: sicut
 in nomine patris intelligit filij: aut q;

Ille qui nominat vnā solā psonam pōt habere rectā fidē de tribus: qz ad sacramentum sicut requiritur materia sensibilis: ita forma sensibilis. vñ nō sufficit intellectus vel fides trinitatis ad pfectionē sacramenti: nisi sensibilibus verbis trinitas exprimat. Unde et in baptismo xpi vbi fuit origo et sanctificatio nostri baptismi affuit trinitas sensibilibus signis: scz pater in voce: filius in humana natura: et spūsanctus in colūba. Notandus tñ vt inquit Tho. vbi. s. ar. v. ad. s. ar. qñ greci baptizāt in noīe patris et filij et spūsancti: tñ dicūt: baptizetur seruus xpi: et non ego te baptizo. qd ipi faciunt ad euitandū antiquoz errorem: qui virtutem baptismi baptiste attribuebant dicētes: Ego sum pauli: ego cephe: et nihilominus qz in illa forma exprimitur actus exercitatus p ministrum cū inuocatione plena trinitatis: verū perficitur sacm qm ego nō est de substantia forme: sed ponitur ad maiorem expressionē actus exercitatus. Nec sufficit verba corde cogitare nisi vocaliter exprimentur: qz vt inquit Bon. in. iij. dist. iij. parte. s. ar. s. q. ij. In vocali expressione verborū significatur perfecta fidei pfectio: que pñsit in s̄bo et in corde. Significatur etiā qz regeneratio facta est p verbū incarnatū: qd optime significatur p verbū voce inductum. Vñ Aug. ait. s. q. s. c. detrahe. Detrahe verbū: aqua qd erit nisi aq. Accedit s̄bū ad elementū: et fit sacm. Vñ isto tāta virtū aq: vt corp⁹ tāgat et cor abluat nisi faciente verbo: Et idem Aug. Baptismus inquit est tinctio in aqua verbo vite sanctificata. ¶ Propter predicta vt plenior habeatur cognitio de forma baptismi: sciendum est fm Rich. et Bon. qz forma pōt variari sex modis.

Primo subtrahendo.

Secundo addendo.

Tertio interponendo.

Quarto corūpendo.

Quinto s̄bū p verbo ponēdo.

Sexto transponendo.

¶ Primo variat forma subtrahēdo. Et quantum ad hoc sciendū qz si subtrahit aliquid de essentia forme: nō remanet virtus baptismi. Et qz tota est pars: In noīe patris et filij et spūsancti: p quam exprimit pncipalis baptizās et sanctificat elemētū est de essentia forme: tō si de h subtrahat aliquid nō remanet virtus baptismi. In alia autē parte forme q est: Ego te baptizo. sunt aliqua p̄tinentia ad essentia forme. s. expressio actus baptizandi: et p̄sone baptizate: eo qz in illa terminat baptizandi actus. Vñ si aliquid predictoz subtrahat: nō remanet virtus baptismi. Expressio autē ministri nō videtur esse de essentia forme: quam xp̄s tradidit in baptismi institutione: qz a ministro baptismi nō h̄ virtutē. ¶ Et e cūdo variat forma addendo. Et vt ait Rich. i. iij. di. ij. art. ij. q. ij. circa hoc considerāda sunt duo. Unum ex parte addētis. Aliud ex parte additi. Si enim addēs illud qd addit itēdit eē de essentia forme volens baptizare in alia forma qz baptizaret ecclesia: tollitur virtus baptismi: ad quā requirit qz baptizās intēdat facere qd facit ecclesia. si etiam illud qd addit est corruptiuum forme: nō remanet virtus baptismi: vt si postq dictū est: et spūsancti: addat h̄mōi deteminatio: creati: vel minoris qz pater et filius et h̄mōi. Si autē addēs nō intēdat mutare ritū vel formā ecclie: et illd qd addit nō est corruptiuū forme: nō tollitur p hoc virtus baptismi: vñ si baptizās terminata forma qz vrit ecclesia supaddit illud: et beata s̄go adiunget te: aut aliquid cōsile. vel si in pncipio forme addat nomē ppriū post hoc pnomē ego: dicēdo: Ego iohes baptizo te et c. non tollit virtus baptismi. ¶ Tertio variat forma interponēdo seu interrūpēdo. Et circa hoc aduertēdū qz cū act⁹ baptizandi sit act⁹ vni⁹: si fiat interpositio talis qz corūpat vnitatē act⁹: et maxime si corūpat p̄tinentiā intētionis baptizantis: nō remanet virtus baptismi. Vñ si baptizās postq dixit: Ego te baptizo in

Feria. V. in cena domini.

noſe p̄ris: interponat vnā longā narra-
tionē vel vadat ad faciendū aliq̄d nego-
ciū ⁊ poſtea reuertat ⁊ dicat: ⁊ filij ⁊ ſpi-
rituſſancti: nō eſt puer baptizatus. Si autē
interpoſitio ſit modica: ita ſc̄y q̄ nō di-
ſcōtinuet intētionem baptizantis neq̄
actū ſm̄vſum cōem: ⁊ interpoſitū nō ſit
forme corruptiuū: nō p̄pter hoc impedi-
tur virtus baptiſmi. Unde ſi baptizās
poſtq̄ incepit actū tuſceat: vel dicat ta-
ceatis: vel aliq̄d ſile: ⁊ poſtea p̄ficiat: nō
p̄pter hoc impeditur virtus baptiſmi.
¶ Quarto variaſ forma corrupendo: et
tūc ſi corruptio verborū ſit talis q̄ nō re-
maneat eadē ſignificatio: nec ſm̄ inſti-
tutionē p̄ime impoſitionis: nec ſm̄ ac-
cōmodationē vſus: impeditur virtus bap-
tiſmi. Si autē ſit talis q̄ quīs non re-
maneat ſignificatio: ſm̄ inſtitutionem
p̄ime impoſitionis: remanet tamē ſm̄
accōmodationē vſus: tūc ſi nō fiat talis
corruptio et malicia vel deriſione: ſed ex
ignorātia vel defectu lingue: nō p̄pter
hoc impeditur virtus baptiſmi. Uñ de p̄ſe.
di. iij. c. retulerūt. Zacharias papa Bo-
niſacio ep̄o ita ſcribit: Retulerūt nuncij
tui q̄ fuerit in eadē prouincia ſacerdos
qui latinā linguā penitus ignorabat: et
dū baptizaret neſciens loqui latine in-
fringēs linguā diceret: Baptizo te in no-
mine patrie ⁊ filie ⁊ ſp̄ſſanctae. Et per
hoc tua reuerēda ſc̄ritas p̄ſiderauit eos
rebaptizare: ſed ſc̄riſſime frater ſi ille q̄
baptizauit nō erroret inducēs aut here-
ſim: ſi p̄ ſola ignorātia romane locutio-
nis infringēdā linguā: vt. ſ. dixim⁹ hoc
baptizans dixiſſet: nō poſſum⁹ p̄ſentire
vt denuo baptizent. ¶ Quinto variaſ
forma ſm̄vſi p̄ ſm̄vſo ponēdo: ⁊ tūc ſi acci-
piat ſm̄vſi p̄ ſua materia q̄ eſt vox pone-
re ſm̄vſi p̄ ſm̄vſo nō impedit virtutē ba-
ptiſmi: q̄ in qualibet lingua licitus eſt
baptizare quīs male faceret latinus ſi
baptizaret in lingua greca vel hebrea:
niſi ex aliquo caſu imperitiā lingue lati-
ne incurriſſet ⁊ in linguis alijs eſſet pe-
ritus. Si autē accipiat ſm̄vſi p̄ ſua mate-
ria ⁊ forma ſimul vel ſua forma tm̄: cui⁹

forma ſm̄vſi ſit ſignificatio ponere ſm̄vſi p̄
ſm̄vſo exiſtētī de eſſentia forme: impedit
virtutē baptiſmi: q̄ talis mutatio corrup-
pit formā. Uñ ſi diceret: In noſe genito-
ris ⁊ geniti nō eſſet baptiſm⁹: eo q̄ per
nomē p̄ris et nomē filij ſignificant ipſe
p̄ſone p̄ncipalr: p̄ genitorē autē ⁊ genitū
ſignificant act⁹ notionalē. ¶ Sexto
variaſ forma trāſponēdo: ⁊ tūc ſi fiarta-
lis tranſpoſitio q̄ mutet ſenſum orōnis
quā h̄y ex vi ordinis ſm̄vſi impedit vir-
tus baptiſmi: vt dicat: Ego p̄ris et filij
baptizo te in noſe ſp̄ſſancti: q̄ ex vi illius
ordinis ſm̄vſi ſenſus eſt: Ego q̄ ſum pa-
tris ⁊ filij ⁊c. ⁊ hoc q̄ dico: in noſe: non
accipit niſi reſpectu ſp̄ſſancti. Si autē
trāſpoſitio nō minuat ſignificationem
orōnis quā h̄y ex vi ordinis ſm̄vſi: tunc
dico q̄ ſi nō fiat ex malicia: ſed ex igno-
rātia: nō impeditur virtus baptiſmi. Si
autē fiat ex malicia impedit p̄pter defectum
intētionis in baptizante.

¶ Qualiter oēs tenentur baptizari de
neceſſitate: ⁊ de poteſtate baptizantis
ac de cōditionibus que ſeruari debēt in
baptiſmo. Cap. ii.

 Eadē mysteriū de baptiſmo
deklarādū ē: obligatiōis. In
q̄ tria ad h̄c habem⁹: nō in
merito exquirere et conſiderare
ad hoc vt pars iſta dilucidior appareat.

Primo cōſiderabimus poteſtatē.
Secūdo neceſſitatem.
Tertio qualitatem.

¶ Primo conſideremus baptiſmi pote-
ſtatem quis ſc̄y poteſtatē habeat bap-
tizadi: ⁊ circa hoc q̄nq̄ dubia ſolēt em̄-
gere. Primū vtrū ad diaconū pertineat
baptizare. Et arguit quidam q̄ ſic. Pri-
mo: q̄ ſimul iniungit a dño officiū bap-
tizadi ⁊ p̄dicandi. ſm̄ illud. Matth.
vlti. Euntes docete ⁊c. ſed ad officiū dia-
coni pertinet euāgelizare: ergo videtur
q̄ etiā ad officiū diaconi pertineat bap-
tizare. Secūdo arguit: q̄ beatus Lau-
rentius cum eſſet diaconus p̄ ſua bap-
tizauit. Sed cōtra eſt q̄ dicit Pelagius
papa, c. iij. di. c. diacones. vbi ait:

Diacones ptopriā cōstituiimus obserua
re mensurā: nec vltra tenorem paternis
canonib⁹ deputatū quippiā rētare per
mittimus. Et. j. Abicq; epo vel presby
tero baptizare nō audeat nisi predictis
ordinibus fortasse lōgius cōstitutis ne
cessitas extrema compellat. Ad idēz est
ter. de cōse. dist. iij. in. c. constat. ¶ Pro
solutiōe ergo p̄sentis dubij r̄ndet Tho.
in. pre. q. lxxij. ar. j. q. sicut celestiu ordinū
nū p̄prietates et eorū officia ex eorū no
minibus accipiūtur: vt dicit Diony. in
lib. de cele. hierar. ita etiam ex noibus
ecclēsiasticorū ordinū accipi pōt quid ad
vnūquēq; p̄tineat ordinē. Dicūtur autē
diacones quasi ministri: q; ad eos non
pertinet aliq; sacramētū principaliter
et quasi ex p̄prio officio probe: sed mi
nistriū adhibere alijs maioribus in sa
cramētōz exhibitione: sicut habet. xciij.
di. i. c. diaconi. f. ij. r. iij. c. nō oportet. f. r.
ij. r. in alijs. c. diaconi. r. in. c. legimus. et
in. c. dñs. Quare ad diaconū non p̄tinet
quasi ex p̄prio officio facere sacramētū
baptismi: sed in collatione huius sacra
mēti et aliorū assistere et ministrare ma
ioribus. Vnde Isidorus lib. ij. de officijs
ait: Ad diaconū pertinet assistere et mi
nistrare maioribus sacerdotibus in om
nibus que agūtur in sacramētis xp̄i in
baptismo: scz in chrisimate in patena et
calice. ¶ Ad p̄mū q̄ dicendū q; ad dia
conū pertinet recitare euāgeliū in ecclē
sia: et predicare ipsum postmodū cathē
siazādis. Unde r. Diony. dicit: q; diaconi
habēt officiū sup immūdos: inter quos
ponit cathecuminos: s; docere id est ex
ponere euāgeliū pertinet p̄prie ad epi
scopū. vñ nō seq̄tur q; ad diacones p̄ti
neat officiū baptizādi. Beatus dō Lau
rentius baptizauit necessitatis causa.
¶ Sed dubiū est: vtrū baptizare sit offi
cium presbyterorū. Et respondet Tho.
vbi. d. arti. ij. q. sic: eo q; sacerdotes ad
hoc cōsecrātur: vt sacramētū corpōis
xp̄i conficiant. Illud autē est sacramē
tum ecclēsie vnitatis. Per baptismū au
tē aliquis fit particeps ecclēsie vnitas

tis: q; ianua est et fundamentū aliorū sa
cramētōz: vt d; de cōse. dist. iij. c. cum
itacq; An̄ et baptizatus accipit ius acce
dendi ad mensam dñi: q; sine baptismo
alia sacramēta conferri non possunt: vt
habetur. f. q. s. c. si quis per ignorantiaz.
Ideo sicut ad sacerdotē pertinet confes
crare eucharistiam: ad qd̄ principaliter
ordinat sacerdotū: ita ad p̄prietū offi
ciū sacerdotis pertinet baptizare. Eius
dem em̄ videt esse operari totū: et partē
in toto disponere. Et si dicere q; solū
episcopoz est baptizare: q; ipsorū est do
cere: vt dicit Dionysius in lib. ecclēstici
ce hierar. R̄ndet Tho. q; officiū docēdi
et baptizādi dñs apostolis inuēit: quo
rum vicem gerūt epi: aliter tñ et aliter.
Nam officiū docēdi cōmisit eis xps: vt
ipsi per se illud exerceant tanq; p̄nca
palissimū. Unde et ipsi ap̄stoli dixerūt
Act. vj. Non est equū nos derelinquere
verbū dei: et ministrare mensis. Officiū
autē baptizādi cōmisit apostolis vt per
alios exercendū. An̄. f. loz. f. dicit apo
stolus: Non em̄ misit me xps baptizare
sed euāgelizare. Et hoc ideo: q; in bap
tizādo nihil operatur meritū et sapientia
ministri: sicut in docēdo: nec tñ per hoc
excluditur quin epi possint baptizare.
Nam et ap̄s dicit se quosdā baptizasse
in eplā vbi. d. ¶ Tertiu dubium: vtrum
laicus possit baptizare? Et respondetur
q; ad misericordiā eius qui vult oēs ho
mines saluos fieri pertinet vt i his que
sunt de necessitate salutis homo de faci
li remediū inueniat. Inter oia autē alia
sacramenta maxime necessitatis est bap
tismus: qui est regeneratio hois in vi
tam sp̄ialem: q; p̄prie aliter subueni
ri nō pōt: et adulti nō possunt aliter q̄
per baptismum plenā remissionē conse
qui: et quātum ad culpam: et quātum ad
penam. Et ideo vt homo circa remediū
tam necessariū defectiuū pati nō possit:
institutū est vt etiam laicus imminente
necessitate baptizare possit: vt habetur
de cōse. dist. iij. c. constat. r. c. in necessi
tate. Non debet tamē laicus facere illa

etiam considerans inuenio non tantum passionem pro nomine christi id quod baptismum deerat posse supplere; sed etiam fidem et conversionem cordis: si forte ad celebrandum mysterium baptismi in angustijs temporum succurri non potest. hec ibi. Cui consonat notabile dictum Inno. tertij in. c. applicam. et de presbytero non baptizato. Propter ista autem magister sententiarum ceterique theologi distinguunt tria baptismata. Primum vocat fluminis. id est spiritus sancti qui baptizant hi qui baptizari uellent: ut dictum est et non possunt. Secundum vocat baptismum fluminis. id est aque de quo loquimur. Tertium dicunt baptismum sanguinis cum quo non ualeas baptizari aqua patet pro fide christi et moris confessione: cui ianua celi aperit: ut dicit de pse. di. iij. c. cathecuminum. Et si obijceret quod non est nisi unum baptismum. iuxta illud apostoli Ephi. iij. Unus dominus: una fides: unum baptismum. Respondet Thoma. pre. iij. q. lxxv. ar. 1. ad. 1. quod tria baptismata predicta unum dici possunt propter unitatem spiritus sancti: a quo habet naturam et gratiam. Vel potest dici quod unum est baptismum sacramentum. id est fluminis seu aque. Alio duo licet conferant salutem: tamen non sunt sacramenta: ut dicit Bona. in. iij. di. iij. pre. ij. ar. 1. q. iij. p. totum. Tertium dubium: utrum baptismus sic differendus uel accelerandus? Et respondet Thoma. vbi. 5. q. lxxv. ar. ij. quod circa hoc est distinguendum de baptizandis. Nam aut sunt pueri: aut adulti. Si sunt pueri non est differendus baptismus. Primo quidem quod non expectatur in eis maior instructio aut plenior uersio. Secundo propter periculum mortis: quod eis non potest alio remedio subueniri nisi per sacramentum baptismi: quibus baptismus prodest propter fidem offerentium et ecclesie. ut dicit Augustinus de consuetudine. di. iij. c. illud persecutari. Et ibidem ibidem in. c. paruuli. Si autem argueret quod actus actiuorum sunt in patiente predisposito secundum Aristotelem in. ij. de anima. sed in paruulis nulla precessit dispositio ad susceptionem effectus baptismi: quod baptismus non potest causare suum effectum in paruulis. Respondet Richardus. quod illa dispositio dicitur intelligi de actu limitate naturis. De

autem a quibus sunt principalis effectus baptismi agens est infinite naturis. Ad idem etiam argumentum uniuersalis intellecta falsa est: quod fides ecclesie aliquo modo ad susceptionem baptismi disponit quare pueri citius commode fieri potest sunt baptizandi. Si non de adultis loquimur quibus subueniri potest per baptismum desiderium ut. 5. dicitur est: tunc eis ut ait Thoma. vbi. 5. non statim cum conuertuntur est sacramentum baptismi conferendum: si oportet differre usque ad aliquod certum tempus. Primo quidem propter cautelam ecclesie: ne decipiat conferens sacramentum a creditur fide. Tamen de consuetudine. dist. iij. in. c. iudei. dicitur: Iudei quorum perfidia frequenter ad ueritatem redit: si ad leges catholicas uenerint uoluerint: octo menses inter cathecuminos ecclesie limite introeant: et pura fide uenire noscant: tunc demum baptismum gratiam mereantur. Secunda ratio dilationis est utilitas eorum qui baptizantur: qui aliquo temporis spacio indigent ad hoc quod plene instruantur de fide: et exercitentur in his qui pertinent ad christianam uitam. Tertia ratio est sacramenti reuerentia: ob quam antiquitus adulti baptizabatur in duabus precibus solennitatibus pascha salis et pasce festis: ut habetur de consuetudine. dist. iij. c. duo tempora. et. c. de cathecuminis. et. c. uenerabilis. Potest tamen omitti dilatio predicta: aut propter necessitatem puta cum aliquis baptizari cupiens esset in articulo mortis persecutionis et naufragij: ut expressum habetur de consecra. dist. iij. in. c. hi qui. Aut quando illi qui sunt baptizandi apparent perfecte instructi in fide et ad baptismum idonei: sicut Phylippus apostolus statim baptizauit eunuicum: ut habetur Actuum. viij. et Petrus Cornelium: et eos qui cum ipso erant Actuum. xj. Quartum dubium: utrum peccatores ad baptismum accedentes teneantur sua peccata confiteri? Respondet Thomas. vbi. 5. ar. vj. quod duplex est peccatorum confessio. Una que fit interiori deo: et hec requiritur ante baptismum: ut scilicet homo peccata sua recogitans de eis doceat. Non enim potest inchoare nouam

Feria. V. in cena domini.

vita: nisi eum peniteat veteris vite. vt Aug. dicit in lib. de penitētia. Alia hō est cōfessio pctōz exterior: q̄ fit sacerdoti: et talis p̄fessio nō requirit ante baptismum. Primo quidē: q̄ talis p̄fessio cū respiciat personā ministri p̄inet ad penitētie sacram: qd̄ nō requirit ante baptismū: q̄ est ianua oīm sacramētōz. Scdo: q̄ cōfessio exterior: que fit sacerdoti ordinatur ad hoc q̄ sacerdos confitentē absoluat a peccatis et liget ad opera satisfactoria: q̄ baptizandis non sunt imponēda. S̄m illud Ambrosij in glo. Roma. xj. Gratia dei in baptismo nō requirit gemitū neq̄ planctus: vel etiā opus aliqd̄: sed solā fidē et oīa gratia cōdonat. Que verba notant de cōfesse. dist. iij. in. c. sine p̄na. Baptizandi etiā nō indigent remissione peccatorū per clauēs ecclie: quib⁹ oīa remittunt per baptismū. Sufficit ergo his q̄ baptizant cōfessio generalis: quā faciunt S̄m ritū ecclie abrenūciātes sathane et omnib⁹ operib⁹ ei⁹. Si tamen ex sua deuotione vellent confiteri audiendi sunt: nō ad hoc q̄ satisfactio eis imponatur: sed vt cōtra peccata cōsuetā eis spiritualis vite informatio tradatur. Quintum debitu: vtrū pueri in deo rū et infidelitū sint inuitis parentib⁹ baptizandi. Et respondet S̄m sententiam Rich. di. lxxj. q̄rti. art. iij. q. iij. et Tho. ij. q. x. art. xj. et iij. parte. q. lxxij. art. x. q̄ filij infidelitū aut habent vsum rōnis et annos discretionis: aut nō. Si sic: qm̄ quantū ad ea q̄ sunt iuris diuini vel naturalis incipiūt sue potestati esse: ideo p̄pria voluntate inuitis parentibus baptizari possunt. Si hō nondū habent vsum liberi arbitrij: baptizari non debēt: qm̄ nunq̄ hoc fecit ecclia: et hoc duplici rōne. Una quidē est propter periculū fidei. Si em̄ pueri nōdū vsum rationis habentes baptismū susciperēt: postmodū cū ad p̄fectā etatez peruenerēt: de facili possent a parentibus induci vt relinquerēt qd̄ ignoranter susceperunt: quod vergeret in fidei

detrimētum. Alia ratio est: quia rēpugnāt iusticie naturali. Fili⁹ em̄ est alius quid patris: et primo quidē a parentibus non distinguitur S̄m corp⁹ q̄dū in matris vtero p̄tinetur. Postmodū hō postq̄ a m̄ris vtero egredit anteq̄ habeat vsum liberi arbitrij continetur sub parentū cura: sicut sub quodā spiritali vtero: q̄dū em̄ vsum rōnis non habet puer: et differt ab animali irrationali: vnde sicut bos vel equus alicuius est vt vraf eo cū voluerit sicut proprio ministro S̄m iura ciuilia: ita de iure naturali est q̄ filij nō habeat vsum rationis sit sub cura patris: quare inuitis parentib⁹ nō debet filij baptismū dari. Ipsi etiam infideles adulti nullo modo coacti sunt baptizandi: vt dist. xlv. dist. c. de iudeis. q̄ vt ibi habetur talia non sunt inuitis saluādi sed volentes: vt integra sit forma iusticie. Sicut enim p̄pria arbitrij voluntate hō serpenti obediēs perijt: sic vocāte se gratia dei propria mētis cōuersione q̄q̄ credēdo saluatur. Notādū tū S̄m Rich. vbi. s. q. ij. sequēdo Iniam Innocētij tertij in. c. maiores. et de bap. et ei⁹ effectu. q̄ aliquis pōt cogi ad baptismū suscipiēdū duplici coactiōe. Prima est coactio absoluta: qm̄ q̄s baptizati inuit⁹ et penitē cōtradictōes q̄ licet abluat⁹ extertus et baptizetur S̄m debitā formā: tñ nec rem nec characterem suscipit sacri. Scda est coactio cōditionalis: qm̄ q̄s terrōrib⁹ atq̄ supplicijs violētētr attrahit⁹ et ne detrimentum incurrat: baptismū suscipit sacri: talis sicut et is q̄ fite ad baptismū accedit characterē suscipit xpianitatis impressum: et ipse tanq̄ cōditionaliter volēs: licet absolute nō velit: cogen dū est ad obseruatiā fidei xpiane. Tercio cōsideremus baptismi qualitatem. Debet nāq̄ baptismus cōferri qm̄ a ministris ecclie datur cū q̄nq̄ cōditionibus.

Prima d̄ vnitatis.
Scda similitatis.
Tercia modalitatis.
Quarta paternitatis.

Sermo LXVIII

Quinta sacramentalis solenitatis.
 Prima conditio que observari debet in baptismo dicitur unitas. Nam unus debet baptizare et non plures: quoniam si plures baptizarent aut dicerent: nos te baptizamus: et hoc non esset conveniens: quoniam homo non baptizat nisi ut minister christi et vicem eius gerens. Unde ut unus est christus: ita oportet unum esse ministrum qui christum representet: et ideo contraria intentio videtur excludere baptismi sacramentum. Aut plures baptizarent et unusquisque diceret: ego te baptizo: et sic quilibet exprimeret suam intentionem quod ipse singulariter baptismum conferret: et tunc manifestum est quod ille qui prius verba proferret daret baptismi sacramentum. Alio modo quando quisque ius baptizandi haberet si verba pronuntiare presumeret: esset puniendus tanquam rebaptizator. Si autem omnino simul verba proferrent: aut hominem immergerent vel aspergerent essent puniendi de inordinato modo baptizandi: et non de iteratione baptismi: quod quilibet quantum in se baptizaret: nec traderet aliud et aliud sacramentum: sed ipse qui est unus inter baptizandos unum sacramentum pro omnibus conferret. Si autem quereretur an possit unus plures simul baptizare: Dicendum quod in casu necessitatis sic sub hac forma. Ego vos baptizo etc. nec pro hoc diversificaretur forma ecclesiasticis: plurale non est nisi singulare geminatum: presertim cum pluraliter dicatur. Mat. vi. Baptizates eos etc. Nec Theophylactus. q. lxxvii. arti. vj. ad. ii. Secunda conditio quod in baptismo proferendo requiritur dicitur simul: scilicet: ut simul sint verba et ablutio cum ipsa ablutione. Dicit tamen Richardus. dist. iij. ar. iij. q. ii. quod verba et ablutionem simul esse potest intelligi tripliciter. Aut per reale existentiam unius in alio: aut per eorum coexistentiam in intentione: aut in tempore. Similitas secundum modum primum non requiritur: quod nec possibilis est: eo quod verba non sunt nata esse in ablutione: nec e converso. Similitas secundo modo requiritur de necessitate explicita: in quantum necessarium est quod abluens et verba proferens intendat circa baptizandum facere quod facit ecclesia. Similitas autem tertio modo aliquo modo requiritur de ne-

cessitate: et aliquo modo non. Necessarium enim est quod baptizans sic abluat et verba proferat: quod secundum eodem usum illa duo videntur ante primum ad actum unum: quod non esset verum si in mane ablueret: et in sero verba proferret: vel e converso: non est tamen necessarium quod simul practicaliter utrumque incipiat et terminet: sed sufficit quod platio verborum incipiat antequam ablutio terminetur: vel e converso. Debet tamen baptizans illa facere simul: quanto magis potest bono modo. Tertia conditio quod in baptismo est servanda dicitur modalitas. Nam ut inquit Richardus. vbi s. q. iij. et Bonaventura. di. iij. parte. ii. q. ij. Sacerdos debet de puerum tenere per latera: et versa facie ad aquam debet immergere. Quare autem faciem magis ad aquam et non ad celum baptizandus tenet: debet esse in signum humilitatis et reverentie. Quarta conditio quod in baptismo servanda est dicitur paternitas. Debet namque aliquis adesse qui baptismum levet de sacro fonte. ut Dionysius. di. in lib. de cele. hierar. Ratio est secundum Theophylactus. vbi s. ar. ti. ij. quod spiritualis regeneratio quod fit per baptismum assimilatur quodammodo generationi carnali. Unde dicitur. Pet. ij. Sicut modo geniti infantes rationabiles: sine dolo lac concupiscite. In generatione autem carnali parvulus natus indiget nutrice et pedagogo. Unde etiam in spirituali generatione baptismi requiritur aliquis qui fungatur vice nutricis et pedagogi: instruendo enim qui est novitius in fide: de his qui pertinent ad vitam christianam. Ad quod plati vacare non potest circa omnem curam populi occupati. Et debet esse unus qui levet de sacro fonte. ut dicitur de pse. di. iij. c. non plures. Si tamen plures essent: cuius omnibus contrahitur cognatio spiritualis. ut habetur etiam de cognatione spirituali. c. quis. li. vj. Et qui levat etiam debet esse secularis non religiosus aut monachus. ut dicitur de conse. di. iij. c. non licet. f. r. c. monachi. Debet etiam esse fidelis: non infidelis. ut patet de conse. dist. iij. c. in baptismate. Ratio est secundum Theophylactus. vbi s. ar. viij. ad. f. quia infidelis non est membrum ecclesie: cuius personam gerit tenens ad sacramenta. Et si

Seria. V. in cena domini.

de facto siue in necessitate leuat vel tenet: seu baptizat: nō cōtrahit aliquam cognationē spirituale. Qui autē leuat de sacro fonte aliquē: eius pater spiritualis dicitur: vt p̄. xxx. q. i. in. c. ad limina. in. s. filia. tin. c. oēs. r. xxx. q. iij. c. ita. vbi dicit: Ita diligere debet hō eū q̄ se suscepit de sacro fonte sicut patrē. Et de cōse. dist. iij. in. c. vos ante oīa. de hoc Aug. ita loquitur: Vos ante oīa tam viros q̄ mulieres q̄ filios i baptismo suscepistis moneo: vt vos cognoscatis filios deus apud deū extitisse pro illis quos vix estis de sacro fonte suscipere. Ideoq; eos semp̄ admonete vt castitate custodiāt: iusticiā diligāt: charitatē teneāt. Dicit tñ Tho. vbi. s. q̄ p̄es spirituales moderno tpe ad hoc non ita stricte obligātur: qz vt plurimū hi q̄ baptizant parētes habent xpianos: de quibus p̄sumēdū est qz suos filios diligēter instruat. Si tñ quocūq; modo sentirent contrariū: tenent fm̄ suū modū saluti spūaliū filioꝝ curā impēdere. Sz non licet effari quot mala: qd̄ fraudes quorū lenocinia sub nomine cōpaternitatis r cōmaternitatis fiant. Taceo illa ne scādaliſent hi q̄ deū timētes dū cōpatres sūt sacm̄ baptismi fideliter reuerent. Unusquisq; iudicet seipsum et videat si quis ille est qui cōpaternitatis iura fidemq; polluat: r q̄ graue nefandūq; scelus committat. ¶ Quinta cōditio q̄ in baptismo seruari debet dicitur sacramentaliū solēnitās. Nam vt inq̄ Tho. pte. iij. q. lxxv. ar. r. lz sacralia non sint de substantia sacri: sunt tñ ad bene esse ad excitandū deuotionē fidelium: r reuerentiā ad sacm̄. Scdm̄ hō Bon. di. vj. quar. pte. ij. ar. iij. q. ij. Ordo eorū que sunt ad solēnitatē sacramenti baptismi fm̄ cōem ecclesie consuetudinē hic est. P̄no crufflat: r h̄ fit vt dicitur diaboli exterior: expellat: r interior: expellenda significet: sicut p̄ter dicitur Rabani: de institutiōe clericorū. Et Aug. in li. de symbolo. de cōse. di. iij. c. postq̄. i. r. c. sicut nostis. Secūdo signuz crucis fit

in pectore r in fronte. vt demon cognoscat se pellendū tam in occulto cordis q̄ in aperto confessionis. Rabanus autē vbi. s. et i. c. postea dicit: Postea signatur baptizandus signaculo sancte crucis tam in fronte q̄ in corde: vt ab eo tempore apostata diabolus in suo vultu se p̄stino sue interemptionis cognoscēs signaculū iam sibi deinceps illud sciat esse aliēnū. Tertio sal in ore ponitur. vt sequitur Rabanus in. c. ex hinc. vt p̄ sal typicū sapiētie sale aditus fetore careat iniquitatis: ne a vermibus p̄corū ultra putrefiat: sz magis illelus seruet ad maiorē gram p̄cipiēdā. Significat ergo sal qz per baptismū sapiētie lapidē preparat: et fetor fomitis restringitur. Quarto fit linitio aurū r nariū cū sputo. r de hoc dicit Rabanus vbi. s. in. c. postea. Postea tangūtur ei nares r aures salua: r dicitur ei hōm euāgelicū qd̄ sit sus qn̄ surdū r mutū sanare tāgēs cū sputo linguā ei: r mittēs digitos in auriculā eius dicit: Effeta qd̄ est ad aperire. hoc em̄ sacm̄ hic agit vt p̄ saluā typicā: r sacerdotis tactū sapiētia r vna diuina salutē eiusdē cathecumini operetur: vt aperiant ei nares ad accipiētes odores noticie dei: vt aperiant ei aures ad audiēdū mādata dei. Quinto fit inunctio in pectore r spatulis: vt significetur gra vnctionis ad deū amandū: r ad bona opera faciēdū: de quo etiā loquitur Rabanus in. c. deinde. Sexto post baptismū fit inunctio chusmatis in fronte: vt dicit ibidē Rabanus in. c. postq̄. ij. vt xpi regni baptizat⁹ particeps fiat: vt a xpo xpianus vocari possit: et talis vnctio fit in capite: qz vt inq̄ Ambr. in lib. de sacramētis. Sapiētis sensus in capite est. Per caput ergo fm̄ Bona. vbi. s. Alia designat que p̄ baptismū impurabilis reddit ad cōtemplandū eternā. Chusma em̄ cōfectū est ex oleo lucere r balsamo cōseruātē. Septimo baptizatus vestit vestimēto cādido: de quo Rabanus vbi pu? in. c. post baptismū. inquit: Post baptismū traditur xpiano vestimēto

ca'dida que significat innocētiā et puris
tate xpianam: quā post ablutas veteres
maculas: studio sancte conuersationis
immaculatā seruari debz: ad representan
dū ante tribunal xpi. Am̄b. Ro in. c. acce
pisti. sic ait: Accepisti post baptismū ve
stimēta cādida: vt esset iudiciū qd erue
ris volūtate pctōz: et indueris innocen
tie casta velamiā. Nec p̄pterea tenēdū
est vt ait Tho. vbi. s. ad. iij. qd nō liceat
xpianis alijs vestibz vti: qm̄ vestis illa
vt dictū est datur p̄tūc in mysterio spi
ritualis significatiōis. Ultimo ponitur
cereus in manibz: vt sit lucerna pedibz
eius verbū dñi: et lumē semitis ei⁹. De
bet ergo cū necessitas nō cōtradicit sa
crāmēta p̄dicta deuote celebrari cū ali
quis baptizaf: quoz etiā nō immemos
res esse debēt hi qui sunt baptizari. Re
cordare o aīa xpiana qualiter in sacro
fonte diabolo abrenunciās: iesu xpi mē
brū effecta es. Recordare quēadmoduz
in baptismo gratia tibi concessa est: vt
sū virtutē et voluntatē dei viuere pos
ses. Recordare insup qdō in baptismo
viā ingressa es eterne salutis. Noli o in
felix peccatir tantoz beneficiorz oblita
diabolo cōicare. Noli opera bona negli
gere. Noli viā paradisi deserere: sed cur
re post christū in odorē vnguetoz illi⁹:
cuius nomen est oleum infusum: a quo
xpo xpiani dicūtur: vt dicit ex de sacra vn
ctione. c. cum venisset.

¶ Quid p̄ baptismū delet culpa: remittit
pena: et cōfert gratia. Cap. iij.

Ertium mysterium declaran
dum de baptismo dicitur fru
ctificatio: in quo de fructibz
sive effectibz baptismi libet
dicere: et notari possunt tres p̄ncipales
effectus.

Primus dicitur deletio culpe.

Secūda remissio pene.

Tertius collatio gratie.

¶ Primus effectus baptismi dicitur deletio
culpe. Per ipsum etenim delet ois cul
pa tam originalis q̄ actualis. vt docet
magister sen. in. iij. di. iij. Et de hoc di

cit Aug. de pse. di. iij. in. c. a parulo. A
paruulo recenter nato vsq̄ ad decrepis
tum senem: sicut nullus phibendus est
a baptismo: ita nullus est qui nō pecca
to moriat i baptismo. Sed paruuli tm̄
originali: maiores aut omnibus etiam
moriunt peccatis: que male viuēdo ad
diderunt originali. Et idem Aug. in. c.
precedēti. s. vt ostenderet ait: Nullo ex
cepto dictum est. s. ab aplo Roma. vj.
Quicumq̄ baptismus in christo iesu in
morte ipsius baptizati sumus. Et idē di
ctum est vt probaret nos mortuos esse
peccato. et glo. sup illud Exod. xij. Nec
vnus quidem superfuit in eis. inquit:
Omnia peccata ablata sunt in baptilis
mo: potētia diabolica est submersa. Dis
cit ergo dñs Bon. distin. iij. parte. s. ar.
s. q. j. qd i baptismo omnis culpa delet:
et restituit homo in p̄istinam innocen
tiam quantum ad animam. Si autem
queratur ratio huius: dicit qd est diuis
na liberalitas: que tātam huic sacramē
to contulit efficaciam. Sed posset aliqs
arguere sic. Diuersorum morborum di
uerse sunt medicinz: ergo cuz culpe sint
diuerse: non tm̄ specie: sed etiaz genere:
vt pote originalis: et actualis: et venia
lis: et mortalis: ergo ad hoc qd curentur
necesse est qd diuerse adhibeantur spiri
tuales medicinz. Respondet Bona. ad
s. contra. qd remedium potest morbum
respicere dupliciter: aut qd p̄ncipaliter
fit ad hoc: aut qd hoc curat tanq̄ annex
um. Scdm̄ ergo qd diuersi sunt morbi
spirituales: diuerse sunt etiam medicinz
ne sacramētales p̄ncipaliter ad illos
ordinate. Si autē morbus habeat aliuz
morbum coniunctum: et medicina per
fectam habeat virtutes curandi: nō tm̄
curat p̄ncipalem: sed etiam annexum:
et sic facit baptismus. ¶ Scdm̄ baptilis
mi effectus est remissio pene. Remittit
siquidem baptizato omnis pena pecca
to debita. Unde Aug. in li. de baptismo
paruuloz. et habet de conse. di. iij. in. c.
per baptismum. inquit: Quicquid ab
homine dictum factuz et cogitatum est

Feria. V. in cena dñi. Sermo LXVIII

totū abolitur: et quasi nō factū habet.
 Et glo. sup illo verbo psal. Quorum te-
 cta sunt peccata. ps. xxxij. dicit: Ita sunt tes-
 ta peccata in baptismo q̄ deus ea nō
 vult punire. Si autē diceret q̄ hoc nō
 videt consonū eo q̄ Ansel. in lib. Cur
 deus homo. ait: Si peccatū nō punif:
 inordinatū dimittitur: et deus nihil in-
 ordinatū relinquit. Rñdet Rich. i. iij.
 dif. iij. ar. ij. q. ij. ad. f. q̄ xp̄us p̄ passio-
 nē suā sufficienter exoluit penam pecca-
 tis debitā: que in baptismo remittunt.
 Sed adhuc nōnulli arguunt ostenden-
 tes q̄ per baptismum nō remittat oīs
 pena. Primo q̄ vt habet de conse. dif.
 iij. in. c. ne qd̄ absit. iudeis venientibus
 ad baptismū indicenda est penitentia
 et abstinentia quadraginta dierū. Se-
 cūdo q̄ videmus paruulos baptizatos
 qui nullū peccatū cōmiserunt post bap-
 tismum multis penalitatibus subiaceret:
 et cōstat q̄ nō iniuste: ergo baptismus
 nō remouet oēm penā. Inqt̄ em̄ Augu.
 xij. de tri. Oīa huius sc̄li mala: dolores
 laboreseq̄ hoīm veniūt de peccatōz (et ma-
 xime de peccatō originali) meritis. Tertio
 arguit: q̄ baptizatus añ xp̄i passiones
 adhuc paradīsum nō intrabat: sed clau-
 sura illa erat pena peccatī: q̄ p̄ baptismum
 nō remittit illa pena. Ad primū respon-
 det Rich. vbi. s. ad. v. q̄ illa p̄nā nō in-
 dicat̄ iudeis p̄pter sacri efficaciam: sed p̄-
 pter eius reuerentiā: et iudeoz recipien-
 tium baptismū p̄bationē: vnde eis nō
 indicēbat post susceptiōnē baptismi: s̄
 ante: et quis sic obseuaret quondam: tñ
 mō nō oportet obseruari: sed qd̄ innuit
 glo. in pall. c. ne qd̄ absit. nisi esset p̄tra-
 ria cōsuetudo. Ad sc̄dm̄ respōdet Bon.
 vbi. s. q. ij. dicens: q̄ distinguēdū est de
 penis. Quedā em̄ sunt pene eternales:
 et quedā tēporales. Ab oī eternali absol-
 uit baptismus delendo oēm culpā. De
 penis autē tēporalibus adhuc est distingue-
 dum: q̄ qdā cōtrahunt: vt fames: sitis:
 passionesq̄ cōtemporaneę vite. Quedā
 imponunt et assumunt: vt ieiunia corpo-
 ralia: et spiritalia exercitia: et laboriosa

opera. Baptismus ergo vt dictū est ab-
 soluit ab oī pena eternali: et ab oī pena
 tēporali satisfactoria siue assumpta: nō au-
 tem ab oī p̄tracta: vt pote a fame: sitis: et
 ceteris s̄ilibus. Ratio autē est: q̄ ad hoc
 ipsum nō ordinauit: et rō quare nō ordi-
 nauit est: q̄ p̄gruū fuit q̄ h̄mōi penali-
 tates in nobis p̄pter tria relinqueret.
 Primo p̄pter manifestandā equitatē
 diuini iudicij: vt illa sc̄ia quam dicitur
 rat de morte. Adet posteroz eius immo-
 bilis p̄maneret: vñ ab illa nemo exade-
 ret. S̄c̄da rō fuit ad ostendendū fructum
 passionis xp̄i a qua virtutem sacramen-
 tum habet: vt penas remittat personā-
 les nō naturales: q̄ remedium respicit
 personā: nō naturam. Tertia rō fuit: p̄-
 pter hoīem adiuuādū. Per huiuscemō-
 di etenim penalitates adiuuatur h̄o vt
 sp̄rialiter viuat: et pugnans coronetur.
 Tho. s̄o. q. lxx. iij. partis. ar. ij. dicit: q̄
 baptismus habet virtutē auferendū pe-
 nalitates p̄nīs vite. Nō tñ eas auferit
 in p̄senti vita: qd̄ fit totū vt baptizati
 cōfoment̄ xp̄o: qui h̄ a principio sue cō-
 ceptionis fuerit plenus gr̄a et veritate:
 habuit tñ corpus passibile: qd̄ p̄ passio-
 nem et mortē est ad vitā gloriozam relū-
 scitatū. Ita et xp̄ianus in baptismo gra-
 tiam cōsequit̄ quantū ad aiām: habet
 tñ corpus passibile: in quo p̄ximo post
 fit pati: sed tandē resuscitabit̄ ad ipsū
 bilem vitā. Unde et ap̄ls Rom. viij. ait:
 Qui suscitauit iesum xp̄m a mortuis vi-
 uificabit et mortalia corpora vestra per
 inhabitantē sp̄m eius in vobis. Penali-
 tates ergo virtute baptismi auferent̄
 a iustis in resurrectione qñ mortale cor-
 pus hoc induet incorruptionē et immor-
 talitatē. Ad tertū argumentum respō-
 det Rich. vbi. s. ad. iij. q̄ baptismus mo-
 do aperit celi tanuā baptizato quantū
 ad efficaciam: q̄uis hoc non posset face-
 re ante passionē: q̄ particularis remō-
 tio clausionis p̄dicte quantū ad efficaciam
 dependet ex vniuersali remotione
 illius clausionis quantū ad efficaciam
 que per xp̄i passionē facta est. Tertio

baptismi effectus est collatio gratie. Et
 em inqt glo. ad Titu. iij. in expositione
 verbor apli dicentis: Saluos nos fecit
 per lauacrum regenerationis et renoua
 tionis spūsancti quem effudit in nos
 abunde. Lauacrum regenerationis est
 sacramentum baptismi: in quo dat gra
 tia spūsancti et copiam virtutū. Sed nō
 nulli dubitat an pueri in baptismo con
 sequant gratiā et virtutes cū nondū ha
 beat sum liberi arbitrii. Et dicit Tho.
 in. parte. q. lxx. ar. vj. q. quidā antiqui
 posuerūt q. pueri in baptismo nō dā
 tur gratie et virtutes: sed imprimē eis
 character xpī: cuius virtute cū ad per
 fectam etatē venerint psequunt grām
 et virtutes. Sed hoc p. esse falsum du
 pliciter. Primo quidem q. pueri sicut et
 adulti in baptismo efficiunt mēbra xpi
 si. Nō necesse est q. a capite recipiāt in
 fluxum gratie et virtutis. Secūdo q. in
 hoc pueri decedentes post baptismum
 nō peruenerūt ad vitā eternā. q. vt dici
 tur ad Rom. vj. Gratia dei vita eterna.
 Causa autē erroris fuit: q. nescierunt di
 stinguere inter habitū et actū: et sic vidē
 tes pueros inhabiles ad actus virtutū
 crediderunt eos post baptismū nullate
 nus virtutē habere: Sed ista impoten
 tia operandi nō accidit pueris ex defec
 tu habituum: sed ex impedimento cor
 porali: sicut et dormientes quibus habe
 ant habitus virtutū: impediunt tñ ab
 actibus ppter sumnū. hec Tho. Et q.
 bus oibus colligimus quantum debeat
 mus deo nos q. baptisati sumus: q. bus
 tam liberaliter sua dona dignatus est
 impartiri: conari insup omni studio tes
 nemur virtutes amplecti: ad quas nos
 facies reddidit in susceptiōe baptismi:
 vt sic mereamur in hoc seculo gre. profe
 ctum: et in futuro eterne vite premium.
 Amen.

¶ Feria sexta in parasceue: de dolorib:
 anxietatibus: et amaritudinibus xpi
 iesu quos in sua passione pro totius hu
 mani generis salute sustinuit.

Sermo lxx.

Dolores nros

ipse portauit. Esaiē pro
 phete verba sunt ista. lxxij.
 c. Passionem dñi nostri
 iesu xpi tā acerbissimā q.
 ignominiosā hodie recolētes a lachry
 mis continere minime debemus: quin
 mo flentes inuitare debemus insensibi
 les creaturas vt modo suo compatiant
 filio virginis in cruce pendēti. di. illud
 Seneca in prima trage. Lugeat ether:
 magnusq. parēs etheris alti. Tellusq.
 ferax: et vaga pōri mobilis vnda. Luge
 at oēs q. p. terras: tractusq. maris. Fū
 dis radios: noctēq. fugas ore decoro.
 Quid flebilis cōmemorari pōt q. mo
 illa seuisima dei et saluatoris nostri ies
 u xpi: Talis memoria inqt. Ber. requirit
 lachrymas. Ad illas etem nos puocat
 scētā mē ecclia hodie nigris induta. Ad
 illas nos excitat xps iesus in doloribus
 suis. Ad illas insup nos trahit virgo il
 la piissima: spes vnica mundi. Nā si pie
 volumus cōtēplari videbimus eā vul
 tu mesto: facie squalida: sparso crine: ac
 scissis vestibus stantē añ crucē: et queru
 la voce dicentē: O fili mi quē de spūsan
 cto cōceptū deū verū et hoiem peperī: vi
 deo te inter duos latrones cruci affixū
 et vulneribus plenū. O fili mi: quē ado
 rant angeli: caput spinis tenes corona
 tum. O fili mi: quē tāta diligētia dñi tes
 nellus eras enutriuī: quez semp dilexi:
 semp amauī: q. tu me dilexisti et amasti
 genitricē tuā: ecce in cruce mortuus es
 et extinctus. O p. eterne: cōpatere mihi
 sue miserrime matri et plāge meā tuuz
 ac meū filiū. Et q. id tue nature nō con
 uenit: p.ape illud creaturis tuis. O an
 gelici spūs et vos mō vfo plāgite meuz
 O celestia corpora quoz pulchritudinē
 vincebat decora facies filij mei: plangi
 te illū ista die instar leprosi deforme fa
 ctū. O insensibilia elemēta. O terra cus
 tuis arboribus et plātis: o aqua cū tua
 claritatez admirabili fluxu: o aer cū tua
 facilitate: o ardēs ignis cū tua viuacita